

Iki maşgalanyň dawasy

Category: Kitapcy, Psihologiýa, Publisistika

написано kitapcy | 26 янвря, 2025

Iki maşgalanyň dawasy IKI MAŞGALANYŇ DAWASY

Ýüz elli ýyla golaý wagtyň dawasy bu:

Osmanly dinastiýasynyň Abdyleziziň maşgalasy bilen Abdylmejidiň maşgalasynyň arasyndaky oňsuksyzlyk ençeme ýyllap dowam etdi.

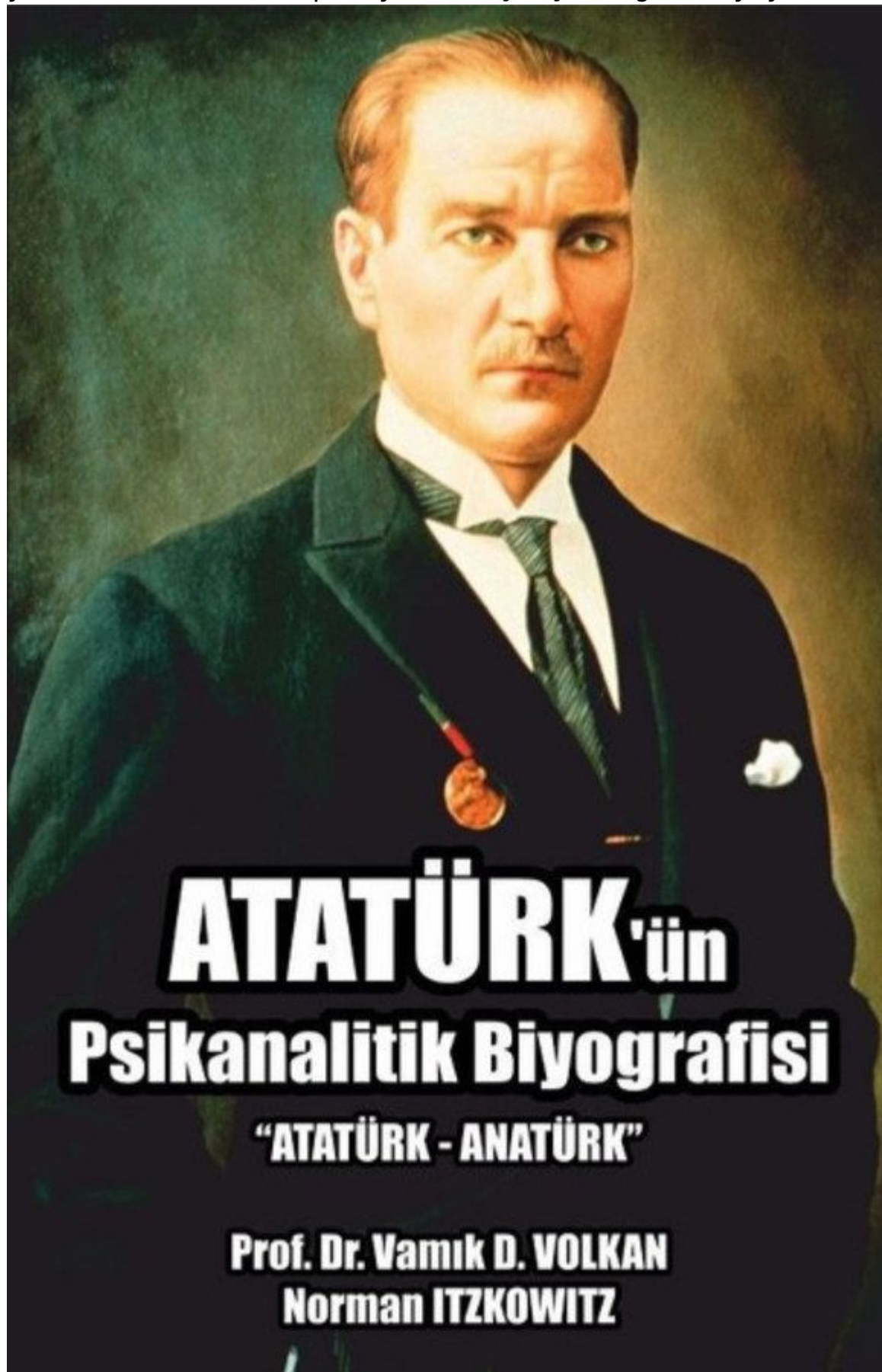
1876-njy ýylyň 30-njy maýynda bolup geçen döwlet agdarylyşygy bilen Abdyleziz tagtdan agdarylyp, ýerine Abdylmejidiň uly ogly Myrat V patyşa edilenden soň maşgalalar biri-birlere ebedilik duşman boldy.

Abdyleziziň (yzysüre onuň ogly Ýusuf Izzet endiniň) syrly ölümi duşmançylygy hasam möwjedi.

Şu ýerde goşmaça maglumata ýüzlenmeli bolýaryn: Osmanly patyşalarynyň psihologiýalary boýunça ýazylan ýeke ylmy-barlag işine gabat gelmedim. Ýogsam bolmasa, patyşalaryň psihoanalizleri geçirilse, olaryň içki dünýälerinde başdan geçiren ruhy ahwallary käbir wakalarda eden hereketlerine düşünmegimize ýardam edip bilerdi...

Bu ugurda professor Wamyk Wolkanyň ýazan «Atatürküň psihoanalitiki biografiýasy» kitabyny bilýäris. Birem

«Türkiýede Atatürk tabudyr» diýenem bolýarlar, ýogsam bolmasa soňky ýyllarda döwletimiziň düýbünü tutan bu beýik ynsana nämeleri diýmediler. Biziň günlerimizde patyşalara dil ýetirmeli däl hasaplanýar! Goşmaça maglumatymy soňlaýaryn...

ATATÜRK'ün Psikanalitik Biyografisi

“ATATÜRK - ANATÜRK”

**Prof. Dr. Vamık D. VOLKAN
Norman ITZKOWITZ**

Dinastiýanyň özara oňsuzlygy gürrüňine şu sebäpden girdim: «Tagut» kitabymy ýazanynda «sahypa sany köp bolmasyn» diýip, käbir gürrüňlere girmedim. Mysal üçin, häkimiýet «intelligensiýasynyn» öwüp-arşa çykarýan Wahdetdin meselesi ýaly gürrüňlere!

Häzir munuň üstünde gysgaça durup geçýin:

* * *

Osmanlynyň iň soňky halyfy (Abdyleziziň ogly) Abdylmejit bilen Osmanlynyň iň soňky patyşasy (Abdylmejidiň ogly) Wahdetdiniň arasyndaky dostluk bilen başlap duşmançylyk bilen gutaran gatnaşyk bolup geçdi.

Olar ýaşlyk ýyllarynda bile tirkeşmekden keýp alardylar, awa giderdiler, aýdym-saz we edebiýat üýşmeleňlerine gatnaşardylar.

Wagtyň geçmegi bilen olaryň arasynda syýasy tapawutlylyklar döräp başlady. Wahdetdin agasy Abdylhamyt II-ä ýakyn duran bolsa, Abdylmejit bu patyşany itden beter ýigrenýärdi.

Daşarky syýasy ugurda-da biri-birinden tapawutly pikire eýediler: Wahdetin iňlislere ýakyndy, agasynyň ogly Abdylmejit bolsa fransuzlara ýakyn durýardy.

HALİFE ABDÜLMECİD EFENDİ

Zamanın Ruhunun Peşinde
Bir Hanedan Mensubu

LALE UÇAN

TARİH

Ikisiniň arasynda tapawutly pikirleriň ýerini duşmançylyk eýelejek bolup durka durmuşyň garaşylmadyk täsin öwrümi boldy duruberdi: Wahdetdiniň gyzy Sabiha bilen Abdylmejidiň ogly

Ömer Faruk nikalaşdy.

Wahdetdin muña göwnemedi, emma gyzynyň Ömere aşyk bolanyny bilip «bor» diýmäge mejbur boldy...

Gürrüňsiz bu nikalaşma maşgalalaryň arasyndaky öýke-kineden el çekmek islemeýänleriň nägileligine sebäp boldy. Ýagny, iki maşgalanyň arasyndaky dartgynlylygy ne söýgi, ne nika giderip bildi!

Iň soňky patyşa Wahdetdin bilen iň soňky patyşa Abdylmejidiň arasyndaky oňsuksyzlygyň finaly bolsa hasam ýowuz boldy:

* * *

Dört ýyllap sürgünde bolan Wahdetdin 1926-njy ýylyň 16-njy maýynda ýüregagyrysy tutup, Italiýanyň San-Remo şäherinde aradan çykdy.

Meýdi türk hökümeti tarapyndan kabyl edilmedi we Şamda (Damaskda) «Süleýmaniýe» köşkler kompleksiniň gonamçylygyna jaýlandy.

Abdylmejiti bolsa 1944-nji ýylyň 23-nji awgustynda Parižde aradan çykdy. Onuň gyzy «Hindistanyň melikesi» Dürrüşehwar Türkiýä gelip, hökümete ýüz tutdy. Emma depin üçin rugsat alyp bilmedi.

Şamdaky gonamçylykda osmanly dinastiýasynyň otuza golaý agzasynyň mazary bardy, iň soňky halyfyň şol ýere jaýlanlymagyna garaşylypdy. Emma:

Iň soňky halyf Abdylmejidiň wesýeti bardy. Ol körekeni Haýdarabat nyzamy Osman hana 1939-njy ýylyň 2-nji maýynda şeýle hat ýazypdy:

«Şamda Aly-Osmanly gonamçylygy bar. Ýöne Osman döwletiniň we neberesiniň şu günki betbagtçylygyna sebäp bolan Soltan Wahdetdin şol ýerde jaýlanypdyr. Hiç bir ýagdaýda meýdimiň şol ýere ugradylmazlygyny sizden ullakan haýyş edýärim...»

100
YIL
OSMANLI TÜRKİYESİ

Dürrüşehvar
Sultan
ve Hint-Osmanlı İlişkileri

Cemil Kutlutürk

TÜRK TARİH KURUMU

Ol Beýrutda ýa-da Hindistanda jaýlanylmagyny isleýärdi!
Bolmady, on ýyllap Pariž metjidiniň podwalynda ýatdy we 1954-
nji ýylda Mekgede ebedilik huzura gowuşdy...

Bu taryhy maglumaty ýatlatmagynyň sebäbi şudy:
Taryha duýguçyllyk bilen garaýan käbirleri Wahdetdine bildirilýän tankydy bellikleri diňe bir gatlagyň edýändigini güman edýär. Ýogsam bolmasa, iň soňky halyf Abdylmejidiň özüni alyp barşynda görlüşi ýaly Osmanly dinastiýasynyň öz içinde-de iň soňky soltana ýigrenç bilen garaýanlar bardy... Özem bu iki maşgalanyň arasyndaky oňsuzlyk häzirem dowam edýär...

Size özbaşdak pikirlenmek üçin sorag:

Abdyleziziň neberesi pursat tapdygyndan ýeri bolsa-bolmasa Abdylhamyt II-ni we Wahdetdini öwýän AKP hökümetine nähili garaýarka?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 16.08.2024 ý. Publisistika